

การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

An integration of Capacity of Moral Teaching Monks according to the
Kalyanamitta at Secondary Schools in Nakhon Sawan Province.

พระคมกริช อธิปัตถุ¹

พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ (ธานี สุขโชโต)²

พระมหาอุตร อุตตโร, (มากดี)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 326 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ผลการวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Techniques) ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 อยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับคือ ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ด้านการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนตามหลัก

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มจร วิทยาเขตนครสวรรค์

² ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มจร วิทยาเขตนครสวรรค์

³ กรรมการที่ปรึกษา ร่วม อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มจร วิทยาเขตนครสวรรค์

กัลยาณมิตรธรรม 7 ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 และด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7

คำสำคัญ: การบูรณาการสมรรถนะ, พระสอนศีลธรรม, หลักกัลยาณมิตร

Abstract

The objectives of the research were: 1) to study the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province by personal factors. 2) to compare the opinion of the administrators and teachers towards the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province, and 3) to study the suggestions for the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province. The sample of the research consisted of 326 administrators and teachers at Secondary schools in Nakhon Sawan Province. The tools of the research were the questionnaire. The analysis of data used Statistical Package for Social Science. The statistics used Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, F-test with One-Way ANOVA Least Significant Difference: LSD. Qualitative Research and Content Analysis Tecniqes Results of the research: Overall, the integration of the capacity of the moral teaching monks according to the Kalyanamitta at Secondary schools in Nakhon Sawan Province was at high level. When considering each aspect, it found that the teaching preparation with the Kalyanamitta-dhamma 7 (qualities of a good friend) was at the highest level. However, the measurement and evaluation with the Kalyanamitta-dhamma 7 was at the lowest level.

Keyword: An integration of Capacity, Moral Teaching Monks, the Kalyanamitta

1.บทนำ

การจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้น คนจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก เพราะเด็กจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้กำหนดให้นักเรียนที่เป็นชาวพุทธ เรียนวิชาพระพุทธศาสนาตลอดหลักสูตร ส่วนนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นก็กำหนดให้เรียนคุณธรรมพื้นฐาน 13 ประการ และระบุว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ได้ผลสมบูรณ์นั้นควร

กำหนดจุดมุ่งหมายหลักคือ ต้องให้นักเรียนรับรู้ เข้าใจ ศรัทธา และเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาและพระรัตนตรัย ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม⁴

การนำคุณค่ามหาศาลของพระพุทธธรรมมาสู่สังคมไทยโดยโครงการโรงเรียนวิถีพุทธนั้น ทำให้เกิดพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้นและแม้ในปัจจุบันจะมีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาโดยพระสอนศีลธรรม และกระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทุกชั้น และทุกระดับการศึกษาตลอดระยะเวลาเรียน ปีก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่มาก กล่าวคือ การบริหารและการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ยังขาดประสิทธิภาพ ขาดความเอาใจใส่ และไม่มีมาตรการเสริมอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาหลายแห่งจึงไม่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนอย่างจริงจังรวมทั้งขาดการบูรณาการการเรียนการสอนด้านศีลธรรมเข้ากับวิชาสามัญโดยทั่วไป อีกทั้งไม่ให้ความสำคัญต่อพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ความเข้าใจในศาสนาอย่างถ่องแท้เข้ามาเป็นครูหรือวิทยากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและครบวงจรทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติส่งผลให้ผู้เรียนขาดความซาบซึ้ง ขาดการปฏิบัติและขาดการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างทั่วถึง จึงไม่สามารถใช้วิชาพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณธรรมและแก้ปัญหาชีวิตของเยาวชนและประชาชนในสังคมได้อย่างเด่นชัด และเป็นรูปธรรม⁵

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงถือกำเนิดขึ้นและเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 โดยข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการในการสนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ซึ่งที่ระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรมเพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจำนวน 800 รูป โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มคือ 1. เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา 2. เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา 3. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข⁶

⁴สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับชาติ, 2545), หน้า 30-31 .

⁵สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับชาติ, 2545), หน้า 32-33 .

⁶ กองพุทธศาสตร์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, วัดพัฒนา 49, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2551), หน้า 46.

โรงเรียนจึงกลายเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทำหน้าที่ทดแทนวัดในการหล่อหลอมลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อไปเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพ เพื่อออกไปพัฒนาสังคมในอนาคต เด็กนักเรียนจึงเป็นทั้งทรัพยากรและผู้ใช้ทรัพยากร ตามแนวคิด 4 ประการ คือ 1) เด็กเป็นเป้าหมายรวมของการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ของเด็กให้เป็นไปตามแนวทางที่ปรารถนา เพราะถ้าปราศจากเด็กแล้ว โรงเรียนก็ไม่ต้องมีหรือตั้งอยู่ไม่ได้ 2) เด็กเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม โรงเรียนจึงต้องจำลองเวทีสังคม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาส ฝึกฝนลักษณะนิสัยตามแนวที่สังคมปรารถนา ดังนั้นโรงเรียน จึงมีหน้าที่พัฒนาทรัพยากรคือเด็ก เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด ชุมชนหรือสังคมจะเกิด หรือตายอยู่ที่คุณภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมในอนาคต 3) เด็กในฐานะทรัพยากร มีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรอื่นตรงที่ว่าเด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ผลิต และใช้ทรัพยากรในรูปแบบอื่น โรงเรียนจึงต้องพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) เด็กจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าได้ ต่อเมื่อเด็กมีคุณภาพ โรงเรียนจึงมีหน้าที่พัฒนาเด็กให้มีคุณภาพทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะความชำนาญ⁷ การศึกษาของไทยจึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับศีลธรรมในการควบคุมความประพฤติ และสามารถนำความคิด ความเชื่อ และความศรัทธาทางศาสนา มาเป็นแนวทางให้ผู้เรียนมีอุดมคติในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี⁸

ดังนั้นการทําวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาเพื่อทราบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ต่อวิธีการถ่ายทอดหลักธรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และความคิดเห็น ต่อเนื้อหาที่จัดสอนในโรงเรียน เพื่อที่จะใช้เครื่องมือในการพัฒนาและปรับปรุงบุคลากร เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ให้สอดคล้องกับ ยุคปฏิรูปการศึกษาต่อไปในอนาคต

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

⁷ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527), หน้า 12.

⁸กรมการศาสนา, รายงานการศาสนาประจำปี 2544, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2544), หน้า 16.

3.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 326 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ผลการวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Techniques)

4.สรุปผลการวิจัย

4.1 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมการสอนที่เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเกิดความรู้ มีดำเนินการสอนมีความน่าเคารพด้วยการประพฤติ มีการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่ชักนำเข้าสู่บทเรียนได้ดี มีเนื้อหาเหมาะสมและมีเหตุผล เปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา อีกทั้งซักถาม ข้อเสนอแนะ อย่างมีความอดทนอดกลั้น รวมไปถึงรูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านทฤษฎี ด้านปฏิบัตินั้นมี การชี้แจงให้เข้าใจเหมาะสม ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

1) **ด้านการเตรียมการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7** ความคิดเห็นบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ด้านการเตรียมการสอนของพระสอนศีลธรรมนั้น มีความรู้ความสามารถ ที่ศึกษามาเฉพาะทางโดยเฉพาะทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งพิธีกรรม ข้อปฏิบัติอันอยู่ในศีลธรรม มีความตั้งใจมาทำการสอนเป็นอย่างดี ซึ่งพระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของรายวิชาหรือหลักธรรมะได้ถูกต้องอย่างเข้าใจจากเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ทั้งมีความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ที่นายก่องในฐานะผู้ทรงคุณอันประเสริฐ เพราะถือว่าท่านเป็นผู้เผยแพร่พระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

2) **ด้านการดำเนินการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7** ความคิดเห็นบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมมีการเอาใจใส่ในการดำเนินการสอน คือได้เตรียมดำเนินการสอนเพิ่มเติม เหตุการณ์สังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป แล้วมาประยุกต์เพิ่มเติมในการสอนทางพระพุทธศาสนา พร้อมหลักคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน ให้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีให้มากขึ้น

อีกทั้งการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรม ยังเสริมสร้างความตระหนักในการสอนให้นักเรียน โดยเฉพาะกฎกติกาหรือข้อระเบียบภายในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความยำเกรงและมีเคารพแก่พระสอนศีลธรรม จึงจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาอดทนอดกลั้น มีความมุ่งมั่นด้วยการไม่ทอดทิ้งต่อความยากลำบาก ซึ่งเป็นบททดสอบที่สำคัญมากของพระสอนศีลธรรมอีกด้วย

3) ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ความคิดเห็นบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมรู้จักดำเนินการในการใช้สื่ออุปกรณ์นั้น ที่จะต้องเตรียมการสอน สื่อการสอน อุปกรณ์การสอน และเทคนิคต่างๆ ให้หลากหลายขึ้นอยู่กับพระสอนศีลธรรมจะเตรียมสื่ออุปกรณ์มากน้อยแค่ไหน ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมโดยส่วนมากมักใช้จิตวิทยาหรือสังเกตเหตุการณ์สอนกับนักเรียน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งแก่นักเรียน กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมได้รู้จักใช้สื่ออุปกรณ์มาอธิบาย เนื้อหาสาระ วันความสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมะอย่างถ่องแท้ ในการคาดหวังดำเนินชีวิตของแต่ละคนในอนาคตข้างหน้าได้

4) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ความคิดเห็นบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมได้สร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน คือ มีการสอดแทรกนั้นหนาตาต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ และเกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียน ที่มุ่งให้สอดคล้องเนื้อหาสาระ เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้สติปัญญา อันเป็นสร้างเสริมสร้างทักษะกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ได้ นอกจากนี้ พระสอนศีลธรรมมีการพานักเรียนออกนอกสถานที่เรียนบ้างในบางครั้ง เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน เช่นที่วัด หรือบริเวณโรงเรียนสวนย่อม เป็นต้น จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียนเนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา เป็นสร้างบรรยากาศอีกแง่มุมหนึ่งให้มีความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุกับชุมชน ให้เป็นสอดคล้องบริบทในสังคมไทยคำว่า “บวร” มากยิ่งขึ้น

5) ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ความคิดเห็นบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมมีการปฏิบัติการสอนโดยมีแบบการสอนในวิชาพร้อมทั้งให้สอดคล้องกิจกรรมอย่างชัดเจน มีการกำหนดเป็นขั้นตอน คือ กำหนดการสอน กำหนดการวางแผนการสอนร่วมกับนักเรียนที่เรียนรู้ ที่มุ่งให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์ ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัศึกษามีความสำคัญ เป็นประโยชน์สำคัญต่อการปฏิบัติงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบก่อนการปฏิบัติงานเพื่อลดปัญหาในการทำงาน ทั้งนี้การวัดผลและประเมินผลจึงมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดระบบการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

4.2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการ

ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ จำแนกตาม สถานภาพ และเพศ โดยการทดสอบค่าที่ (t-test) และการทดสอบค่า มีรายละเอียดดังนี้

ตำแหน่ง บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig=0.482) ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่วางไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากร ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

เพศ บุคลากรที่มีเพศต่างกัน การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig=0.425) ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่วางไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากร ที่มีเพศต่างกัน มีความเห็นต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

4.3 ข้อเสนอแนะของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ข้อเสนอแนะของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้

1) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการเตรียมการสอน กล่าวได้ว่า ด้านการเตรียมการสอนของพระสอนศีลธรรมนั้น ได้ทำการเตรียมตัวก่อนจะสอนคือนำความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมานั้น ได้มีการจัดเนื้อหากิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ ความสามารถ จัดการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ เป็นระเบียบ ด้วยการจัดตารางของตัวเองให้มีเวลาในการเตรียมการสอนแต่ละครั้ง สอดแทรกเนื้อหาสาระใหม่ๆ ตลอดทั้งที่ศึกษามาเฉพาะทางโดยเฉพาะทางพระพุทธศาสนา มีความตั้งใจมาทำการสอนเป็นไปอย่างเรียบร้อย ซึ่งพระสอนศีลธรรมสามารถอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของรายวิชาหรือหลักธรรมะได้ถูกต้องอย่างเข้าใจจากเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ทั้งมีความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เป็นผู้นำ ยกย่องในฐานะผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ในฐานะเป็นผู้เผยแพร่พระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

2) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินการสอน กล่าวได้ว่า ด้านการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมมีการเอาใจใส่ในการดำเนินการสอน มาประยุกต์เพิ่มเติมในการสอนทางเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา พร้อมหลักคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน ให้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม การดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรม ยังเสริมสร้างความตระหนักในการสอนให้แก่นักเรียนได้อย่างน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะกฎกติกากฎหรือข้อระเบียบภายในห้องเรียน เพื่อให้เด็กมีความยำเกรง ประพฤติความเคารพแก่พระสอนศีลธรรม จึงจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาอดทนอดกลั้น มีความมุ่งมั่นด้วยการไม่ทอดทิ้งต่อความยากลำบาก ซึ่งเป็นบททดสอบที่สำคัญมากของพระสอนศีลธรรมอีกด้วย ทั้งนี้มีการหาอุปกรณ์เสริมในการสอนแนะนำ เช่น เครื่องขยายเสียงที่พกพาสะดวกได้เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีจำนวนมากและอยู่ในพื้นที่ที่กว้างหรือเป็นห้องใหญ่ๆ ได้ยิน ได้ฟัง อย่างชัดเจน จะทำให้นักเรียนไม่คุยกัน เล่นกัน และหันมาสนใจในการเรียน

3) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมมีการรู้จักดำเนินการในการใช้สื่ออุปกรณ์นั้น ที่จะต้องเตรียมมาเสริมช่วยในการสอน และใช้เทคนิคต่างๆ ให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจ ทั้งนี้พระสอนศีลธรรมโดยส่วนมากมักใช้จิตวิทยาหรือสังเกตเหตุการณ์สอนกับนักเรียน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งแก่นักเรียน กล่าวได้ว่า

พระสอนศีลธรรมได้รู้จักใช้สื่ออุปกรณ์มาอธิบาย เนื้อหาสาระ ให้ความสำคัญตระหนักวันความสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมะอย่างถ่องแท้ เป็นการคาดหวังดำเนินชีวิตของแต่ละคนในอนาคตข้างหน้าจากการเรียนรู้ได้

4) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมได้มีการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน คือ มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ที่มุ่งให้สอดคล้องเนื้อหาสาระ เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้สติปัญญา อันเป็นสร้างเสริมสร้างทักษะกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนรู้ เกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียนนอกจากนี้ พระสอนศีลธรรมมีการพานักเรียนออกนอกสถานที่เรียนบ้างในบางครั้ง เป็นกิจกรรมเพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน เช่นที่วัด หรือบริเวณโรงเรียนสวนย่อม เป็นต้น จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียนเนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา

5) สรุป ข้อเสนอแนะด้านการวัดผลและประเมินผล กล่าวได้ว่า พระสอนศีลธรรมมีการปฏิบัติการสอนโดยมีแบบการสอนในวิชาพร้อมทั้งให้สอดคล้องกิจกรรมที่เรียนอย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง มีการประสานทางโรงเรียนก่อนที่จะทำการวัดผลและการประเมิน มีการกำหนดเป็นขั้นตอน ในการวางแผนการสอน ร่วมกับนักเรียนที่จะต้องการเรียนรู้ ที่มุ่งให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์ ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษามีความสำคัญ เป็นประโยชน์สำคัญต่อการปฏิบัติงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ก่อนการปฏิบัติงานเพื่อลดปัญหาความขัดข้องในการทำงาน ทั้งนี้การวัดผลและประเมินผลจึงมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดระบบการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

5.อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นในการอภิปรายผลจำแนกเป็นรายด้าน ตามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของพระสอนศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ พระสอนศีลธรรมการเตรียมตัวก่อนมาสอนเป็นอย่างดี โดยมีการวางแผนทางด้านการสอนสำหรับเนื้อหาตรงตามหลักสูตรของทางโรงเรียนที่จัดแผนการสอนมาให้ จึงจะทำให้ได้รับความรู้โดยตรงมีดำเนินการสอนมีความน่าเคารพด้วยการประพฤติ ทั้งมีการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่ชักนำเข้าสู่เรียนได้ดี มีเนื้อหาเหมาะสมและมีเหตุผล ทั้งสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนให้มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน จะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา และเกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียนเปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิศักดิ์ ปญญาสาโร (ภคเสนา) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยอยู่

ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ในเรื่องเพศ อายุและชั้นเรียนของนักเรียนซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยภาพรวมแตกต่างกัน 3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ครูควรมีความยืดหยุ่นเรื่องหลักสูตร 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน 3) ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ครูควรเพิ่มสื่อการเรียนการสอนให้มากและทันสมัย 4) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ครูควรมีการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนน่าสนใจและทันสมัยมากขึ้น 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูควรนำผลการเรียนของนักเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมมีการเตรียมดำเนินการสอนเป็นอย่างดี พร้อมทั้งให้สาระเนื้อหาตรงตามที่หลักสูตรทางโรงเรียนสอน เป็นการประสานงานที่ดีระหว่างวัดกับโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้สัมผัสหรือใกล้ชิดกับพระสงฆ์ และพร้อมที่เรียนรู้ในสิ่งที่พระสอนศีลธรรมนำเสนอ พระสอนศีลธรรมมีส่วนดำเนินการสอนที่ส่งเสริมให้ทั้งความรู้และคุณธรรมแก่นักเรียน รวมถึงกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา มีบรรยากาศที่ดีงามในโรงเรียน และยังทำให้นักเรียนมีความตระหนักถึงเรื่องคุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญมากจากการเรียนรู้มาแล้ว ทั้งมีการเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมและหลากหลาย เป็นการแบ่งเบาภาระของครูวิชาสังคมซึ่งเป็นครูประจำวิชาได้ มุ่งนักเรียนได้ทราบหลักธรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนสามารถเป็นผู้นำสวดมนต์ได้อย่างถูกต้อง นักเรียนได้เรียนรู้หลักธรรมจากพระสอนศีลธรรมโดยตรง ตลอดถึงเป็นการอนุรักษ์พระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับคนไทย ทั้งมีการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนนั้นได้มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ และเกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียน เป็นการเพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้ปัญญา ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี รวมทั้งมีการวัดผลและการประเมินผลในวิชาพระพุทธศาสนาที่ได้ มีการประสานงานกับทางโรงเรียน เพื่อให้หลักสูตรในการวัดผลและประเมินผลมีความตรงกัน และมีประสิทธิภาพในการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอนุศาสน์ อากาโร (สิทธิสุกุลชัย)** ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสอน ศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหนองแคจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ / อุปกรณ์ในการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน 2. การเปรียบเทียบคุณภาพความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการมี

⁹ พระมหาวิศักดิ์ ปญญาสาโร (เกตเสนา), “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556), บทคัดย่อ.

ส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหนองแค จังหวัด สระบุรี สำหรับครูจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน สำหรับนักเรียนจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และผลการเรียนแตกต่างกัน 3. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี คือ พระสอนศีลธรรมเตรียมเนื้อหาเข้าใจยากไม่สอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชา พระสอนศีลธรรมไม่มีระบบในการจัดเตรียมการสอน หรือไม่มีการเตรียมตัวในการสอนแต่ละครั้ง เนื้อหาสาระรายวิชาพระพุทธศาสนา นั้นเป็นเรื่องที่มีความเข้าใจยากสำหรับนักเรียน พระสอนศีลธรรมติดภารกิจทางวัดไม่สามารถหาการสอนได้โดยตลอด พระสอนศีลธรรมมีเวลาน้อยมาสอนสัปดาห์ละครั้ง พระสอนศีลธรรมไม่มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียน ทางโรงเรียนไม่มีห้องที่จะใช้สื่อ / อุปกรณ์ในการเรียนการสอนสำหรับพร้อมใช้งานได้ทุกครั้งที่ครูพระพร้อมจะใช้สื่อ / อุปกรณ์การเรียน สื่อ / อุปกรณ์ที่พระสอนศีลธรรมจัดทำขึ้น นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำ ทำให้นักเรียนไม่มีความสนใจหรือกระตือรือร้นที่จะเรียน พระสอนศีลธรรมไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นไม่ค่อยมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ พระสอนศีลธรรมได้แต่บรรยายจน หมดชั่วโมง ทำให้นักเรียนไม่มีความตั้งใจเรียนเกิดอาการเบื่อ ในวิชาที่พระสอนศีลธรรมสอนกับการวัดผลและประเมินผลไม่ตรงกันจึงทำให้นักเรียนสอบไม่ได้ พระสอนศีลธรรมไม่แจ้งล่วงหน้าให้นักเรียนได้ทราบว่าจะมีการวัดผลและประเมินผลจึงทำให้นักเรียนสอบตกเป็นจำนวนมาก¹⁰

1. ด้านการเตรียมการสอน จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการเตรียมการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ พระสอนศีลธรรมได้ทำการการเตรียมตัวก่อนมาสอนเป็นอย่างดี โดยมีการวางแผนทางด้านการสอนสำหรับเนื้อหาตรงตามหลักสูตรของทางโรงเรียนที่จัดแผนการสอน ทั้งมีความเอาใจใส่รอบคอบ ทั้งได้กล่าวสั่งสอนยกตัวอย่างประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญในหลักธรรมะหรือรายวิชาพระพุทธศาสนา และทำให้เกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียนเปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นส่วนมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมได้จัดแผนเตรียมด้านการสอนเป็นอย่างดี มีข้อบกพร่องน้อย ทั้งได้ปฏิบัติตามที่โรงเรียนกำหนดจุดประสงค์รวมการจัดเนื้อหากิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งให้สาระเนื้อหาตรงตามหลักสูตรทางโรงเรียนสอน เป็นการประสานงานที่ดีระหว่างวัดกับโรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนได้สัมผัสใกล้ชิดกับพระสงฆ์ และนักเรียนพร้อมที่เรียนรู้ในสิ่งที่ท่านนำเสนออย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบขมภู)** ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทองกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนด้านการเรียนการสอน 2. ผลการเปรียบเทียบความ

¹⁰ พระอนุศาสน์ อาภากร (สิทธิสกุลชัย), “การมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555), บทคัดย่อ.

คิดเห็น พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า จัดหางบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรให้เพียงพอ จัดหาผู้สอนให้เหมาะสมตรงต่อรายวิชาที่สอนจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการ มีวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ให้หลากหลาย จัดหาผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน จัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรจัดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และจัดหาผู้รับผิดชอบเรื่องการวัดและประเมินผล¹¹

2. ด้านการดำเนินการสอน จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการดำเนินการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ทั้งนี้** พระสอนศีลธรรมได้ทำการดำเนินการสอนด้วยความที่นำเคารพด้วยความหนักแน่นการประพฤติปฏิบัติตามแบบสมณสาธิต มีความน่าเชื่อถือด้วยความเป็นผู้รอบรู้ในรายวิชาที่สอน ทั้งยังให้รู้จักพุดมีเหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้คำแนะนำ สามารถอธิบายในการสอนเรื่องที่ยุ่ยากซับซ้อนให้เกิดความเข้าใจในเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนบางคนยังไม่เข้าใจในการเรียนรู้ที่ซับซ้อน เหตุนี้พระสอนศีลธรรมโดยส่วนมาก มักจะดำเนินการสอนโดยย่อพอสังเขปหรือโดยสอนให้ฟังเข้าใจง่าย เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายจนเกินไป เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมได้มีกลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ทั้งยังมีขั้นตอนวิธีการสอน หรือการดำเนินการสอน รวมทั้งใช้เทคนิคต่างๆ ในการเสริมสร้างในการสอนให้รู้จักพุดมีเหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้คำแนะนำ ที่สามารถช่วยให้การบรรยายมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ** ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 5” พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ครูพี่เลี้ยงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปสอนอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยครูมีความเห็นต่อการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา คือนักเรียนและที่มีความเห็นน้อยที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณก็พบว่า ทุกกลุ่มมีความเห็นเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹²

¹¹พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบขมภู), “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556), บทคัดย่อ.

¹²พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และคณะ, “การศึกษาความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 5”, **รายงานการวิจัย**, (วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552), บทคัดย่อ.

3. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ทั้งนี้** พระสอนศีลธรรมได้รู้จักทำการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนอย่างมีความสุข มีความตั้งใจอบรมสั่งสอนที่นำศึกษาเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีปัญญาแก้ไขปัญหารอบด้าน เพราะปัจจุบันมีกระแสโลกสังคมที่มีความขัดแย้ง มุ่งแต่ผลประโยชน์ที่ไม่พึงประสงค์ ด้วยเหตุนี้พระสอนศีลธรรม จึงมุ่งเน้นการสอนประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการอธิบายนอกจากเนื้อหาวิชาโดยทำการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนนั้นแล้ว ทั้งยังมุ่งสอนเนื้อหาบทเรียนได้พอสังเขปหรือตามสนองความต้องการแก่นักเรียนได้ดี เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมได้ทำการเตรียมการสอน โดยการใช้สื่ออุปกรณ์การสอน และเทคนิคต่างๆ ให้หลากหลาย เป็นการให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่อง ศาสนพิธี การกราบแบบต่างๆ การจัดโต๊ะหมู่บูชาที่ถูกต้อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา การกำเนิดของศาสนาพุทธ ตลอดจนความแตกต่างของศาสนาพุทธและศาสนาอื่นได้ เพราะให้นักเรียนได้มีความผูกพันรักกับพระพุทธศาสนา และเกิดความเลื่อมใสศรัทธาให้ความเคารพในตัวพระมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระทองดี ปญญาชิโร (กันทวงศ์)** ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทรรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร” ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านคุณลักษณะของครูพระช่วยสอน 2. ด้านเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา 3. ด้านวิธีการสอน 4.ด้านการใช้สื่อ การเรียนการสอน 5. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 6. ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน โดยประชากรที่ใช้ได้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนวัดเทพลีลา ปีการศึกษา 2546 จำนวน 269 คน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. นักเรียนมีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน
3. นักเรียนมีระดับชั้นต่างกันมีความพึงพอใจต่อครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5¹³

4. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ทั้งนี้** พระสอนศีลธรรมได้ริเริ่มสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน โดยมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้คู่คุณธรรม และฝึกให้มีปัญญาอย่างถูกต้อง ให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล รู้จักชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจให้คำแนะนำว่าสิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดไม่ควรทำ เปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ชักถามข้อเสนอนะ ในสิ่งที่ยังมีข้อสงสัยในการเรียนหรือในชีวิตประจำวันอย่างมีความอดทนอดกลั้น ให้กระจำแจ่มแจ้งในเนื้อหาวิชา อีกทั้งมีการสอบถามนักเรียนแต่ละคนว่าชีวิตประจำวันนี้

¹³ พระทองดี ปญญาชิโร, (กันทวงศ์) “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามทรรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2547), บทคัดย่อ.

กระทำมาแล้วได้ทำอะไรบ้าง เหตุนี้พระสอนศีลธรรมจะได้ให้คำปรึกษาได้อย่างไม่มีความลำเอียง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมมีประสบการณ์ด้านการสอน การจัดกิจกรรมการที่ท่านได้เรียนรู้มาก่อน จะช่วยให้การสอนศีลธรรมในโรงเรียนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น เพราะการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนจะต้องทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่ใคร่เรียน และพร้อมที่จะรับบทเรียนต่างๆ ตลอดจนมีการพัฒนาแนวทางการสอนมีความประพฤติที่น่าเคารพยกย่องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอึดอึด สบายใจได้ทุกเมื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูขันตวโรภาส (บุญรอด)** ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนของครูทั้ง 6 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านการเรียนการสอน 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน 5) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 6) ด้านสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูจำแนก ตามสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสูงสุด แผนกสามัญ วุฒิการศึกษาสูงสุดแผนกบาลี และ ภูมิภาค ไม่แตกต่างกัน 3. นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาการจัดการ เรียนการสอนของครู ดังนี้ 1) หลักสูตรมีเนื้อหาเก่าเกินไปทำให้เข้าใจยากไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในปัจจุบัน 2) การจัดการเรียนการสอนของครูขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ขาดการสอนแบบบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด 3) การใช้สื่อการเรียนการสอน ขาดการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย 4) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ มีกิจกรรมบ้างแต่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน 5) บรรยากาศด้านสิ่งแวดล้อมไม่ดี ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน 6) การวัดและประเมินผลยังไม่ชัดเจน และยังขาดการรายงานที่เป็นระบบ 4. แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ 1) ด้านหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม 2) ด้านการเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญแก่นักเรียนและครูสอนและสนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจัง 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรซื้ออุปกรณ์และเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ 4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียน 5) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ควรจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน 6) ด้านการวัดและประเมินผล ควรประชุมคณะครูสรุปผลการประเมินการเรียนการสอน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน¹⁴

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ทั้งนี้** พระสอนศีลธรรมได้ปฏิบัติตามรูปแบบวัดผลและประเมินผล โดยทางโรงเรียนได้เรียนถวายบอกมอบหมายให้ คือ ทำตามขั้นตอนโดยประเมินผลก่อนเรียน เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนมีความรู้มากขึ้นเพียงใด มีการนำผลการสอบที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการสอนดียิ่งขึ้น รวมทั้งมีข้อคำแนะนำข้อวิพากษ์วิจารณ์กับเนื้อหาของรายวิชาอย่างเหมาะสม ซึ่ง

¹⁴ พระครูขันตวโรภาส (บุญรอด), “การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเขตยานนาวา-สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556), บทคัดย่อ.

เป็นการประกันคุณภาพในแนวทางการศึกษา เป็นการวัดผลและประเมินผลนั้นสามารถนำไปต่อยอดทางการศึกษา ปราศจากความเสียหายทั้งส่วนตนและส่วนรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า พระสอนศีลธรรมได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผล ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้พระสอนศีลธรรมนั้น ได้พัฒนาตามบทบาทหน้าที่ทั้งด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ ตลอดจนทั้งด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ที่ได้ทำการสอนหลักธรรมะในวิชาพระพุทธศาสนาได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งมาจากการประสานงานกับทางโรงเรียนเพื่อให้หลักสูตรในการวัดผลและประเมินผลมีความตรงกัน และมีประสิทธิภาพในการประเมิน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของครูและ ผู้เรียนตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมและ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาและเรียนรู้เรียนเต็มศักยภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาอัคร อุดตโร (มากดี)** ได้ศึกษาเรื่อง “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตร” ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มี 8 ด้าน คือ ด้านปรัชญาการสอน การเรียนพระปริยัติธรรม ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ด้านการวิจัยการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม และด้านการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2. สมรรถนะครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตรในเขตกรุงเทพมหานคร มี 4 กลุ่ม รวม 12 สมรรถนะย่อย ได้แก่ 1) กลุ่มสมรรถนะทั่วไป (General competency) ประกอบด้วย 3 สมรรถนะย่อย คือ คุณธรรม จริยธรรม (Moral and Ethical), การสื่อสารที่ดี (Good Communication)และการเป็นแบบอย่างที่ดี(Good Role Model), 2) กลุ่มสมรรถนะตนเอง (Individual Competency) ประกอบด้วย 3 สมรรถนะย่อย คือ ภาวะผู้นำตนเอง (Self Leadership), การมีสติปัญญา (Emotional Intelligence) และการพัฒนาบุคลิกภาพตนเอง (Self Personality Development) 3) กลุ่มสมรรถนะการทำงานกับคนอื่น (Working with Others Competency) ประกอบด้วย 3 สมรรถนะย่อย คือ การทำงานเป็นทีม (Working in Teams), การช่วยเหลือผู้อื่น (Helping Others) และความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Credibility) 4) กลุ่มสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Competency) ประกอบด้วย 3 สมรรถนะย่อย คือ การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management), ความรอบรู้ในการจัดการเรียนรู้ (Technical Learning Skill) และ การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (Using Innovation and Information Technology) ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของครูได้ 3. สำหรับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตรในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถประยุกต์ใช้ “UDORN MODEL” ร่วมกับสมรรถนะทั้ง 4 กลุ่ม 12 สมรรถนะย่อย และบทบาทหน้าที่ของครูบาลีทั้ง 8 ด้าน โดยอาศัยหลักกัลยาณมิตรเป็นแรงขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการสอนบาลีให้ดียิ่งขึ้น¹⁵

¹⁵พระมหาอัคร อุดตโร (มากดี), “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตร”, **ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย:

5.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการ สมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด นครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($Sig = 0.563$) ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน มีความเห็นต่อที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูได้มีความคิดเห็นต่อพระสอนศีลธรรมนั้น ถือว่าพระสอนศีลธรรมเป็นผู้รู้ในหลักพระพุทธศาสนาอย่างชำนาญอยู่แล้ว ทั้งย่อมมีภูมิความรู้อย่างมากในการที่จะสอนศีลธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติอยู่ในวินัยสงฆ์ ย่อมน่าเป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธาของผู้เรียน ดังนั้นพระสอนศีลธรรม จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่จะช่วยเสริมบทบาทของพระสอนศีลธรรมโดยตรง จากการที่ได้ประสานงานทางโรงเรียนนั้นแล้ว เพราะว่าบุคคล หรือเยาวชนส่วนใหญ่นั้นถือพระพุทธศาสนา เมื่อพระมีบทบาทได้มาสอนจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมากในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสุทนต์ สุทนต์โน (นุราช)** ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ และศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูจำนวน 207 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test และ One-way ANOVA โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.13 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนการสอนการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่า 1) ผู้บริหารและครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2) ผู้บริหารและครูที่มี อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ผลปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่า

โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ไม่แตกต่าง¹⁶

บุคลากรที่มีเพศต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่าง ($Sig = 0.126$) ระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความเห็นต่อพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน **ทั้งนี้** อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูของโรงเรียนแต่ละแห่งโดยส่วนมากมีเพศหญิงมากกว่าเพศชายอยู่นั้น ถ้ากล่าวโดยภาพรวมแล้ว ส่วนมากพระสอนศีลธรรมท่านมีการเตรียมด้านการสอนมาพร้อมเสมอแล้ว มีการดำเนินการสอนที่พร้อมด้วยสาระเนื้อหาตรงตามหลักสูตรทางโรงเรียนสอนจัดแผนให้ ทั้งได้เตรียมสื่ออุปกรณ์ในการสอนที่หลากหลาย และทันสมัย เพื่อให้ นักเรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน นับเป็นการประสานงานที่ดีระหว่างวัดกับโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีโอกาสใกล้ชิดกับพระสงฆ์ และส่วนมากพร้อมที่เรียนรู้ในสิ่งที่ท่านนำเสนอตามรายวิชานั้นแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศราวดี จำรัสภูมิ** ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีที่มีต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา” ผลวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวมนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางบวกต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา 2) ในภาพรวมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างทัศนคติของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา 3) ในการศึกษาทัศนคติของนักเรียนต่อครูพระโดยแยกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความสำคัญของครูพระ บทบาทความเป็นครูพระ และด้านการปฏิบัติตนของครูพระในโรงเรียน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน¹⁷ ฉะนั้นจากการอภิปรายผล จึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นในการอภิปรายผลจำแนกเป็นรายด้าน ตามสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของพระสอนศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก จึงจำแนก ได้ดังนี้ 1. ด้านการเตรียมการสอน คือ พระสอนศีลธรรมได้ทำการการเตรียมตัวก่อนมาสอนเป็นอย่างดี โดยมีการวางแผนทางด้านการสอนสำหรับเนื้อหาตรงตามหลักสูตรของทางโรงเรียนที่จัดแผนการสอน ทั้งมีความเอาใจใส่รอบคอบ ทั้งได้กล่าวสั่งสอนยกตัวอย่างประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญในหลักธรรมหรือรายวิชาพระพุทธศาสนา 2. ด้านการดำเนินการสอน คือ พระสอนศีลธรรมได้ทำการดำเนินการสอนด้วยความที่นำเคารพด้วยความหนักแน่นการประพฤติปฏิบัติตามแบบสมณสาธูป มีความน่ายกย่องด้วยความเป็นผู้รอบรู้ในรายวิชาที่สอน ทั้งยังให้รู้จักพุดมีเหตุผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจให้คำแนะนำ สามารถอธิบาย ในการสอน

¹⁶พระมหาสุทนต์ สุทสโน, “ศึกษารายงานของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552), บทคัดย่อ.

¹⁷ศราวดี จำรัสภูมิ, “ทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุทัยธานีที่มีต่อครูพระผู้สอนสาระพระพุทธศาสนา”, **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552), บทคัดย่อ.

เรื่องที่ยุ่ยกยับยั้งให้เกิดความเข้าใจในเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น 3. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน คือ พระสอนศีลธรรมได้รู้จักทำการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนอย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้พระสอนศีลธรรม จึงมุ่งเน้นการสอนประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการอธิบายนอกจากเนื้อหาวิชาโดยทำการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนนั้นแล้ว ทั้งยังมุ่งสอนเนื้อหาบทเรียนได้พอสังเขปหรือตามสนองความต้องการแก่นักเรียนได้ดี เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ 4. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน คือ พระสอนศีลธรรมได้ริเริ่มสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนโดยมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้คู่คุณธรรม และฝึกให้มีปัญญาอย่างถูกต้อง ให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล รู้จักชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจให้คำแนะนำว่าสิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดไม่ควรทำ เปิดโอกาสยอมรับให้ผู้เรียนมาขอคำปรึกษา ซักถาม ข้อเสนอแนะ ในสิ่งที่ยังมีข้อสงสัยในการเรียนหรือในชีวิตประจำวันอย่างมีความอดทนอดกลั้นอย่างสุดความสามารถ 5. ด้านการวัดผลและประเมินผล คือ พระสอนศีลธรรมได้ปฏิบัติตามรูปแบบวัดผลและประเมินผล โดยทางโรงเรียนได้เรียนถวายบอกมอบหมายให้ คือ ทำตามขั้นตอนโดยประเมินผลก่อนเรียน มีการนำผลการสอบที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการสอนดียิ่งขึ้น รวมทั้งมีข้อเสนอแนะข้อวิพากษ์วิจารณ์กับเนื้อหาของรายวิชาอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพในแนวทางการศึกษา เป็นการวัดผลและประเมินผลนั้นสามารถนำไปต่อยอดทางการศึกษา

เมื่อกล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงสรุปได้โดยรวมว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมทั้ง 5 ด้าน จึงมีคุณภาพโดยส่วนใหญ่ที่จำเป็นอย่างยิ่งในการวางแผน พร้อมหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการเข้าไปประยุกต์ในการบูรณาการนั้น ก็อยู่ในระดับมากอีกด้วย อีกทั้งได้เปรียบเทียบกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่งส่วนบุคคล คือ ผู้บริหารและครู อีกทั้งได้จำแนกตามเพศ คือ เพศชายและเพศหญิงซึ่งโดยรวมก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

เมื่อได้อภิปรายตามวัตถุประสงค์ เกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการสอน คือ พระสอนศีลธรรม ได้มีการจัดเนื้อหากิจกรรม ประสบการณ์ต่างๆ ความสามารถ จัดการเตรียมการสอนอย่างมีระบบเป็นระเบียบ มีเวลาในการเตรียมการสอนแต่ละครั้ง สอดแทรกเนื้อหาสาระใหม่ๆ มีความตั้งใจมาทำการสอนเป็นไปอย่างเรียบร้อย เนื่องจากได้มีการวางแผนเตรียมการสอนมาอย่างชำนาญอยู่แล้ว 2) ด้านการดำเนินการสอน คือ พระสอนศีลธรรมมีการเอาใจใส่ในการดำเนินการสอน มาประยุกต์เพิ่มเติมในการสอนทางเนื้อหาสาระพระพุทธศาสนา พร้อมหลักคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียน มีการเสริมกระบวนการสอนโดยดำเนินการขั้นตอนที่เตรียมไว้ ด้วยความมุ่งมั่นด้วยการไม่ทอดทิ้งต่อความยากลำบาก ทั้งมีการหาอุปกรณ์เสริมในการสอนแนะนำ 3) ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน คือ พระสอนศีลธรรมมีการรู้จักดำเนินการในการใช้สื่ออุปกรณ์นั้น ที่จะต้องเตรียมมาเสริมช่วยในการสอน และใช้เทคนิคต่างๆให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจ มุ่งให้นักเรียนมีสติปัญญารอบรู้ตามความถนัดของแต่ละคน โดยส่วนมากมักใช้จิตวิทยาหรือสังเกตเหตุการณ์สอนกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมะโดยอาศัยเร้าความรู้สึกในการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอนอย่างถ่องแท้ 4) ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน คือ พระสอนศีลธรรมได้มีการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน คือ มีการสอดแทรกนันทนาการต่างๆ ด้วยการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียน ที่มุ่งให้สอดคล้องเนื้อหาสาระ เพื่อ

เพิ่มพูนทักษะให้กับการใช้สติปัญญา อันเป็นสร้างเสริมสร้างทักษะกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีการจำลองเหตุการณ์ภายในห้องเรียนเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ภายนอกด้วยธรรมะ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนรู้ เกิดความสนใจในวิชาที่จะเรียน ทั้งไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียนเนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา

5) ด้านการวัดผลและประเมินผล คือ พระสอนศีลธรรมมีการปฏิบัติการสอนโดยมีแบบการสอนในวิชาพร้อมทั้งให้สอดคล้องกิจกรรมที่เรียนอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ทำการวัดผลและการประเมินด้วยการกำหนดเป็นขั้นตอน ในการวางแผนการสอน ที่มุ่งให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์ ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับหลักสูตร เป็นแนวทางในการปรับปรุงสำหรับการสอนพระสอนศีลธรรม เป็นประโยชน์สำคัญต่อการปฏิบัติงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ

6. ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและการเสนอแนะไว้ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างแนวทางในการปฏิบัติที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

1) ผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาทุกระดับ ควรมีการสร้างความเข้มแข็ง ความรู้ ความสามารถ ในด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล ให้แก่พระสอนศีลธรรม ได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอด และการนำคุณค่าแท้แห่งพุทธธรรม น้อมนำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เยาวชน ซึ่งเป็นรากฐานของประเทศเจริญเติบโตด้วยหลักแห่งพุทธธรรม เป็นคนดีของชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ให้เหมือนกับบุคลากรครูในสถานศึกษา มีการนิมนต์เข้าร่วมประชุมเพื่อร่วมวางแผน ดำเนินงานตามแผน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน

3) ผู้บริหารโครงการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการนิเทศการดำเนินงานโครงการ และหาที่ปรึกษาที่เป็นกัลยาณมิตร มีความรู้ความเข้าใจในหลักพุทธธรรมอย่างถ่องแท้ เพื่อช่วยสนับสนุน ให้การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดี

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัย ได้สรุปข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ด้านการเตรียมการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล จึงพอสรุปเพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1) พระสอนศีลธรรมจำเป็นต้องมีการประสานงานกับทางโรงเรียน เพื่อจัดหาเนื้อหาที่เข้าใจง่าย และให้สอดคล้องกับเนื้อหาของรายวิชาที่นักเรียนเรียนหรือทางโรงเรียนได้

จัดเตรียมไว้ให้ อธิบายเนื้อหาให้ละเอียดเข้าใจง่าย และใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ให้บ่อยขึ้น

2) พระสอนศีลธรรมควรจัดตารางสอนให้ไม่ตรงกับเวลาฉันภัตตาหารเพล หรือควรจัดตารางสอนอยู่ในช่วงเวลาหลังจากนักเรียนพักทานอาหารกลางวันแล้วก็ได้ และพึงสละกิจนิมนต์ที่มาทับซ้อนกับเวลาที่ต้องใช้ในการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จะเป็นสิ่งที่ดีมาก

3) พระสอนศีลธรรมควรจัดทำสื่อ/อุปกรณ์ในการเรียนการสอนที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อไม่ให้เกิดความจำเจและเบื่อหน่ายได้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อต่างๆ เพื่อสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนด้วย อีกทั้งยังทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในสิ่งที่ตัวเองทำ เพื่อจะนำมาแข่งขันกันในห้องเรียนด้วย

4) ในกรณีที่พระสอนศีลธรรมไม่มีห้องสอนประจำที่ทางโรงเรียนจะจัดให้ พระสอนศีลธรรมก็สามารถสร้างบรรยากาศด้วยวิธีการต่างๆ แทน เช่น นำพานักเรียนไปสอนภายในวัดหรือบริเวณโรงเรียนที่เป็นสวนย่อมบ้าง ใต้ต้นไม้บ้าง ใกล้สระน้ำบ้าง เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศที่จำเจอยู่แต่ในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี

5) พระสอนศีลธรรมจะต้องทำแบบวัดผลและประเมินผลในเนื้อหาที่นักเรียนเข้าใจง่ายไม่ยากจนเกินไป และแจ้งให้เด็กนักเรียนได้รู้ล่วงหน้าก่อนที่จะทำการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีการเตรียมตัวหรือทบทวนกับสิ่งที่ได้เรียนผ่านมาแล้วนั้น

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ การบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามหลักกัลยาณมิตร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้มีข้อคิดสำหรับผู้วิจัยที่จะดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรเปลี่ยนจากบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นปัญหา อุปสรรค ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาอย่างแท้จริงว่าพระสอนศีลธรรมมีความสะดวกสบายหรือลำบาก ในการเข้าไปสอนในโรงเรียน

2) ควรมีการศึกษากลุ่มครูอาจารย์ในโรงเรียนโดยเฉพาะ เกี่ยวกับกรอบแนวคิดของครูที่มีต่อการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และจะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้พระสอนศีลธรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำการ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนนั้นๆ

4) ควรจะทำการศึกษาเรื่องสมรรถนะที่เกี่ยวกับการบูรณาการสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่นอกเหนือจากจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลมาใช่วางแผนพัฒนาในการเสริมสร้างสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สาทรและบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.
พระครูปลัดไทรทอง สุธมโม (เนียมมันคง). “คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู:กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”. **ปริญญาพุทธศาสตร**

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

พระครูเมตตามงคลวิศิษฎ์ (วัชรินทร อคควโร). “ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1”. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ.2553.

พระชาติรี สิริจันโท (ศรีราชา). “ทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียนเขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3”. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

พระทองดี ปณฺญาชโร (กันทวงศ์). “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามพระคณาของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพศิลา เขตบางกะปิ สังกัด กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2547.

พระมหาทวีศักดิ์ ปณฺญาสาโร (เกตเสนา). “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.

พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมภู). “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.

พระมหาอนันต์ อมโร (สุฤทธิ์). “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมโรงเรียนสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี), “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตร”, **ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557.

พระสำเร็จ สิริธมฺโม (ดวงบุปผา). “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนคำเตยอุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557.

พระสุรชัย สุรชัย (หงษ์ตระกูล). “ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

วิวรรธน์ จันทรเทพย์. “การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการสำหรับครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา”. **ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.